

QUY ĐỊNH VỀ TỘI HIẾP DÂM TRẺ EM TRONG PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM QUA CÁC THỜI KỲ VÀ HƯỚNG HOÀN THIỆN

Đại tá, ThS. Nguyễn Văn Hùng*

Tóm tắt nội dung: Các hành vi xâm phạm đến tính mạng, sức khỏe, ... của trẻ em luôn là một trong những hành vi bị xã hội lên án và bị xử lý một cách nghiêm khắc. Trong đó, hiếp dâm trẻ em là một trong những hành vi xâm hại trẻ em được coi là nguy hiểm và bị xử lý nghiêm khắc nhất. Điều này được chứng minh qua việc hiếp dâm trẻ em là một trong những hành vi được quy định trong Quốc triều Hình luật của Nhà Lê (1428 – 1527) - được xem như bộ luật hình sự đầu tiên của nước ta. Từ đó đến nay, trải qua nhiều thăng trầm của lịch sử với nhiều lần thay đổi hệ thống pháp luật nhưng hành vi hiếp dâm trẻ em vẫn luôn được quy định trong hệ thống pháp luật hình sự. Hiện nay, tội hiếp dâm trẻ em được quy định tại điều 112 Bộ luật Hình sự năm 1999 (sửa đổi, bổ sung năm 2009). Tuy nhiên, thực tiễn đấu tranh phòng chống tội phạm hiếp dâm trẻ em trong thời gian qua cho thấy, quy định về tội hiếp dâm trẻ em trong Bộ luật Hình sự hiện nay còn có những bất cập, chông chéo giữa tình tiết tăng nặng và tình tiết định khung, dẫn đến việc áp dụng của các nơi chưa thống nhất. Do đó, trong thời gian tới, để nâng cao hiệu quả đấu tranh phòng chống tội phạm hiếp dâm trẻ em, cần phải tiếp tục hoàn thiện các quy định của pháp luật hình sự về tội hiếp dâm trẻ em theo hướng phân định rõ, tách bạch giữa tình tiết tăng nặng và tình tiết định khung, tạo cơ sở cho các cơ quan thực thi pháp luật áp dụng thống nhất, xử lý đúng người, đúng tội.

Tội phạm hiếp dâm trẻ em xâm phạm đến quyền bất khả xâm phạm về tinh dục, nhân phẩm, danh dự và sự phát triển bình thường về thể chất, tinh thần của trẻ em; làm băng hoại các giá trị đạo đức xã hội, gây nên sự bất bình trong quần chúng nhân dân. Để ngăn chặn các hành vi xâm hại tinh dục trẻ em, các nhà làm luật nước ta đã sớm quy định tội hiếp dâm trẻ em trong pháp luật hình sự.

Ngày từ thời nhà Lê (1428 – 1527), đã ban hành Bộ Quốc triều hình luật, trong đó có tội hiếp dâm trẻ em với tên gọi “Gian dâm”, tại Điều 404, “Gian dâm với con gái nhỏ từ 12 tuổi trở xuống, dù người con gái có thuận tình, cũng xử như tội hiếp dâm”, hiếp dâm thì xử tội lưu hay tội chết và phải nộp tiền tạ. Hoặc thời kỳ nhà Nguyễn (1812) cũng đã quy định tội hiếp dâm trẻ

em trong Hoàng Việt luật lệ với tên gọi “Cưỡng gian”, tại Điều 330 “Cưỡng gian bé gái dưới 10 tuổi thì bị chém ngay, còn cưỡng gian bé gái từ 10 tuổi đến dưới 12 tuổi, nếu việc cưỡng gian đã thành thì phạt treo cổ, nếu việc cưỡng gian chưa thành thì phạt trăm lạng lưu 300 dặm”.

Sau chiến thắng Điện Biên Phủ (1954), miền Bắc hoàn toàn giải phóng và đi lên chủ nghĩa xã hội, trên cơ sở kinh nghiệm từ thực tiễn xét xử, các nhà làm luật nước ta đã thông qua Bản tổng kết số 329/HS2 ngày 11/5/1967 để thống nhất nhận thức và đường lối xét xử tội hiếp dâm trẻ em. Bản tổng kết đã đề cập khái niệm tội hiếp dâm; xác định đặc điểm riêng của

* P. Hiệu trưởng - T39.

hành vi hiếp dâm trẻ em; hướng dẫn xử lý đối với hành vi hiếp dâm trẻ em, những trường hợp cần xử nặng, những trường hợp cần xử nhẹ hơn so với trường hợp bình thường; hướng dẫn định tội danh và phân biệt hiếp dâm trẻ em với trường hợp giao cấu với người dưới 16 tuổi như: “Các hành vi giao cấu với các em dưới 13 tuổi tròn nói chung, không kể các em có sự thỏa thuận hay không thỏa thuận đều phải coi là hiếp dâm... Riêng đối với các em từ 13 tuổi tròn đến 14 tuổi tròn, trong một số trường hợp cá biệt, có em đã dậy thì thì có thể thực sự thuận tình giao cấu. Cho nên, khi có sự thuận tình giao cấu với các em đó, cần căn cứ vào mọi tình tiết của vụ án (như tính tình, thân hình, thái độ các em) để nhận định xem có tội hiếp dâm trẻ em hay là tội giao cấu với người dưới 16 tuổi..”.

Sau khi miền Nam hoàn toàn giải phóng, ngày 15/3/1976 Chính phủ lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam đã ban hành Sắc luật 03/SL quy định các tội phạm và hình phạt, theo đó, Điểm c, Điều 5 về tội xâm phạm đến thân thể và nhân phẩm của công dân có quy định: “...hiếp dâm vị thành niên thì bị phạt tù từ 5 năm đến 7 năm, trường hợp đặc biệt nghiêm trọng thì phạt tù từ 20 năm, chung thân hoặc bị xử tử hình”.

Bản tổng kết 329-HS2 và Sắc luật 03/SL có ý nghĩa rất lớn trong đấu tranh phòng chống tội phạm hiếp dâm trẻ em. Bởi lẽ, nội dung của các văn bản này đã hướng dẫn công tác xét xử tội hiếp dâm trẻ em được tốt hơn. Đồng thời, sơ bộ dùng cho công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật góp phần đấu tranh ngăn ngừa tội phạm. Tuy nhiên, giá trị pháp lý của các văn bản này chưa cao, quy định còn chưa cụ thể, rõ ràng, dẫn đến việc áp dụng không thống nhất, ảnh hưởng đến chất lượng xét xử cũng như hiệu quả của cuộc đấu tranh chống tội phạm này. Mặt khác, mặc dù trong phần nói về khái niệm tội hiếp dâm, Bản tổng kết 329 đã đề cập đôi chút đến hành vi giao cấu với các em dưới 13 tuổi tròn và từ 13 tuổi tròn đến 14 tuổi tròn nhưng tội hiếp dâm trẻ em vẫn chưa được quy định riêng thành một tội danh độc lập, hình phạt đối với tội hiếp dâm trẻ em cũng không quy định thành một khung cụ thể mà phải xác định dựa vào các tình tiết quy định tại Khoản 2 phần B tội hiếp dâm.

Đáp ứng đòi hỏi của thực tiễn, ngày 27/6/1985, tại kỳ họp thứ 9, Quốc hội Khóa VI, nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã thông qua BLHS đầu tiên của nước ta và có hiệu lực từ ngày 01/01/1986, theo đó, tội hiếp dâm, trong đó có hành vi hiếp dâm trẻ em đã được quy định một cách tương đối rõ ràng tại Điều 112 BLHS năm 1985:

“1. Người nào dùng vũ lực hoặc thủ đoạn khác giao cấu với người khác trái ý muốn của họ thì bị phạt tù từ một đến năm năm;

Phạm tội hiếp dâm người chưa thành niên từ 13 tuổi trở lên hoặc là người mà người phạm tội có trách nhiệm chăm sóc, giáo dục, chữa bệnh thì bị phạt tù từ hai năm đến bảy năm.

2. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây thì bị phạt tù từ năm năm đến mười lăm năm: a) Hiếp dâm có tổ chức hoặc nhiều người hiếp một người; b) Hiếp nhiều người hoặc gây tổn hại cho sức khỏe của nạn nhân; c) Tái phạm nguy hiểm;

3. Phạm tội làm nạn nhân chết, tự sát hoặc trong trường hợp đặc biệt nghiêm trọng khác thì bị phạt tù từ mười hai năm đến hai mươi năm, tù chung thân hoặc tử hình.

4. Mọi trường hợp giao cấu với trẻ em dưới 13 tuổi đều là phạm tội hiếp dâm và người phạm tội bị phạt theo các khoản 2 và 3 điều này”.

Ở đây, hành vi hiếp dâm trẻ em đã được coi như một tình tiết tăng nặng của tội hiếp dâm. Điều này thể hiện rõ quan điểm xử nặng đối với hành vi hiếp dâm trẻ em đồng thời thể hiện sự quan tâm đặc biệt của các nhà làm luật đối với đối tượng trẻ em. Tuy nhiên, về kỹ thuật lập pháp vẫn còn những điểm bất cập, cần phải xem xét chỉnh sửa như: Khoản 4 Điều 112 quy định mọi trường hợp giao cấu với trẻ em dưới 13 tuổi được dẫn chiếu đến cơ sở pháp lý đến quy định tại Khoản 2, Khoản 3 Điều 112. Đây là điểm bất hợp lý vì chỉ truy cứu trách nhiệm hình sự theo các khoản này nếu thỏa mãn các tình tiết định khung tăng nặng được quy định ở các khoản đó. Để khắc phục hạn chế trên, tại lần sửa đổi bổ sung lần thứ hai của BLHS năm 1985 được Quốc hội thông qua ngày 12/8/1991 đã quy định rõ khung hình phạt với từng trường hợp tại Khoản 4 Điều 112 như sau: “Mọi trường hợp giao cấu với trẻ em dưới 13 tuổi đều là phạm

tội hiếp dâm và người phạm tội bị phạt tù từ 7 năm đến 15 năm. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp quy định tại khoản 2 và khoản 3 điều này thì bị phạt tù từ 12 năm đến 20 năm, tù chung thân hoặc tử hình”. Quy định này thực sự đã giải quyết được vấn đề bất hợp lý trước đây, cũng như đã có tính phân hóa tội phạm cao hơn.

Tuy qua hai lần sửa đổi bổ sung nhưng hiếp dâm trẻ em vẫn chỉ là quy định nằm trong điều luật về tội hiếp dâm. Mặt khác, thực tiễn đấu tranh phòng chống tội phạm cho thấy: tình hình phạm tội hiếp dâm trẻ em không hề giảm đi mà còn có chiều hướng gia tăng, như cả nước năm 1995 có 294 vụ hiếp dâm trẻ em, tăng 8,2% so với năm 1994; năm 1996 có 327 vụ, tăng 11,2% so với năm 1995. Trước tình hình đó, tại lần sửa đổi, bổ sung thứ tư (ngày 10/5/1997) Quốc hội đã tách đoạn 2 Khoản 1 và Khoản 4 của Điều 112 BLHS năm 1985 thành một tội danh riêng “Tội hiếp dâm trẻ em” quy định tại Điều 112a:

“1. Người nào hiếp dâm trẻ em từ đủ 13 tuổi đến dưới 16 tuổi thì bị phạt tù từ bảy năm đến mười lăm năm.

2. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây thì bị phạt tù từ mười lăm năm đến hai mươi năm: a) Có tính chất loạn luân; b) Làm nạn nhân có thai; c) Gây tổn hại nặng cho sức khỏe của nạn nhân; d) Đối với người mà người phạm tội có trách nhiệm chăm sóc, giáo dục, chữa bệnh; đ) Tái phạm nguy hiểm.

3. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây thì bị phạt tù chung thân hoặc tử hình: a) Có tổ chức; b) Nhiều người hiếp một người; c) Phạm tội nhiều lần; d) Gây tổn hại rất nặng cho sức khỏe của nạn nhân; đ) Làm nạn nhân chết hoặc tự sát.

4. Mọi trường hợp giao cấu với trẻ em chưa đủ 13 tuổi là phạm tội hiếp dâm và người phạm tội bị phạt tù hai mươi năm, tù chung thân hoặc tử hình”.

Việc quy định hành vi hiếp dâm trẻ em thành một tội danh độc lập với mức hình phạt cao thể hiện thái độ quan tâm đặc biệt của các nhà làm luật trong việc bảo vệ trẻ em. Quy định như trên là cần thiết để xử lý nghiêm đối với loại tội phạm này, phù hợp với tình hình và yêu cầu đấu tranh phòng chống tội phạm hiếp dâm trẻ em.

Qua các lần sửa đổi bổ sung, các quy định về tội hiếp dâm trẻ em cũng ngày càng được các nhà làm luật quan tâm đúng mức. Về hình thức, tội hiếp dâm trẻ em đã được tách ra thành một tội danh độc lập được quy định tại Điều 112a, không đơn thuần chỉ là một tình tiết tăng nặng của tội hiếp dâm nữa. Về nội dung, dấu hiệu pháp lý của tội hiếp dâm trẻ em cũng được quy định rõ ràng hơn, đặc biệt là các cấu thành tăng nặng.

Đất nước ta sau những năm đổi mới, tình hình kinh tế, văn hóa, xã hội... có nhiều thay đổi, cùng với việc sửa đổi các văn bản pháp luật theo tinh thần của Hiến pháp năm 1992, ngày 21/12/1999, Quốc hội Khóa X nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã thông qua BLHS và có hiệu lực từ 01/7/2000, thay thế BLHS năm 1985. Tội hiếp dâm trẻ em trong BLHS năm 1999 được quy định tại Điều 112:

“1. Người nào hiếp dâm trẻ em từ đủ 13 tuổi đến dưới 16 tuổi, thì bị phạt tù từ bảy năm đến mười lăm năm.

2. Phạm tội thuộc một trong những trường hợp sau đây, thì bị phạt tù từ mười hai năm đến hai mươi năm: a) Có tính chất loạn luân; b) Làm nạn nhân có thai; c) Gây tổn hại cho sức khỏe của nạn nhân mà tỷ lệ thương tật từ 31% đến 60%; d) Đối với người mà người phạm tội có trách nhiệm chăm sóc, giáo dục, chữa bệnh; đ) Tái phạm nguy hiểm.

3. Phạm tội thuộc một trong các trường hợp sau đây thì bị phạt tù hai mươi năm, tù chung thân hoặc tử hình: a) Có tổ chức; b) Nhiều người hiếp một người; c) Phạm tội nhiều lần; d) Đối với nhiều người; đ) Gây tổn hại cho sức khỏe của nạn nhân mà tỷ lệ thương tật từ 61% trở lên; e) Biết mình bị nhiễm HIV mà vẫn phạm tội; g) Làm nạn nhân chết hoặc tự sát.

4. Mọi trường hợp giao cấu với trẻ em chưa đủ 13 tuổi là phạm tội hiếp dâm trẻ em và người phạm tội bị phạt tù từ mười hai năm đến hai mươi năm, tù chung thân hoặc tử hình.

5. Người phạm tội còn có thể bị cấm đảm nhiệm chức vụ, cấm hành nghề hoặc làm công việc nhất định từ một năm đến năm năm”.

Các nhà làm luật Việt Nam, đã kế thừa quy định của tội hiếp dâm trẻ em và tiếp tục sửa đổi, bổ sung tội phạm này để phù hợp với tình

hình mới. So với quy định về tội hiếp dâm trẻ em trong BLHS năm 1985, nội dung quy định tội hiếp dâm trẻ em trong BLHS 1999 đầy đủ và rõ ràng hơn như: bổ sung thêm một số tình tiết tăng nặng định khung “Phạm tội đối với nhiều người” (Điểm d Khoản 3 Điều 112); “Biết mình bị nhiễm HIV mà vẫn phạm tội” (Điểm e khoản 3 Điều 112); hình phạt bổ sung “Người phạm tội còn có thể bị cấm đảm nhiệm chức vụ, cấm hành nghề hoặc làm công việc nhất định từ một năm đến năm năm” (Khoản 5 Điều 112) để phù hợp với tình hình thực tiễn; một số tình tiết định khung khác được làm rõ và cụ thể hơn như: tình tiết tăng nặng định khung hình phạt “Gây tổn hại nặng cho sức khỏe nạn nhân” (Điểm c Khoản 2 Điều 112a BLHS năm 1985), đã được cụ thể hóa, định lượng hóa thành “Gây tổn hại cho sức khỏe nạn nhân mà tỷ lệ thương tật từ 31% đến 60%” (Điểm c Khoản 2 Điều 112 BLHS năm 1999); tương tự tình tiết “Gây tổn hại rất nặng cho sức khỏe của nạn nhân” (Điểm d Khoản 3 Điều 112a BLHS năm 1985) được thay bằng “Gây tổn hại cho sức khỏe của nạn nhân mà tỷ lệ thương tật từ 61% trở lên” (Điểm đ Khoản 3 Điều 112 BLHS năm 1999).

Về khung hình phạt tại các khoản 2,3,4 của Điều 112 tội hiếp dâm trẻ em trong BLHS năm 1999 so với các khoản 2,3,4 tương ứng Điều 112a quy định về tội hiếp dâm trẻ em trong BLHS năm 1985 thì quy định tại BLHS năm 1999 có khung hình phạt nhẹ hơn quy định của BLHS năm 1985.

Tuy nhiên, kết quả đấu tranh chống tội phạm cho thấy, trẻ em dưới 6 tuổi bị hiếp dâm trong những năm qua còn cao (trung bình mỗi năm trong giai đoạn 2008-2012 có 86 vụ hiếp dâm trẻ em dưới 6 tuổi) đã gây nhiều cảm phẫn trong quần chúng nhân dân. Điển hình như em L.H.T, ngụ tại xã Long Thành Nam, huyện Hòa Thành, Tây Ninh bị Nguyễn Văn Đại hiếp khi 3 năm 9 tháng 17 ngày tuổi hoặc em L.T.H.D ở Bình Dương bị Thạch Lộc hiếp khi 3 năm 11 tháng 15 ngày tuổi.

Một trong những nguyên nhân của tình trạng này, theo chúng tôi chủ yếu là do khung hình phạt tại Khoản 4 Điều 112 BLHS năm 1999 là quá rộng “...người phạm tội bị phạt tù từ mười hai năm đến hai mươi năm, tù chung thân hoặc

tử hình” và không chỉ dẫn rõ mức hình phạt áp dụng với hành vi phạm tội có tình tiết định khung tăng nặng quy định tại khoản 2, 3 Điều 112 hoặc phạm tội với trẻ em dưới 6 tuổi dẫn đến việc áp dụng hình phạt không thống nhất. Thực tiễn xét xử thường lợi dụng sự thiếu cụ thể này áp dụng hình phạt tù ở mức thấp, nên tác dụng răn đe giáo dục người phạm tội và ngăn ngừa chung chưa đạt được.

Trẻ em dưới 6 tuổi còn non dại, yếu ớt nên cần có sự quan tâm chăm sóc và bảo vệ đặc biệt, do vậy phạm tội với trẻ em dưới 6 tuổi phải được coi là một tình tiết tăng nặng đặc biệt, người phạm tội trong trường hợp này phải bị xử lý thật nghiêm khắc. Mặt khác để thể hiện rõ chính sách hình sự của Nhà nước ta cần phải có quy định rõ biệt khung hình phạt trong trường hợp phạm tội hiếp dâm với trẻ em dưới 13 tuổi có tình tiết tăng nặng là cao hơn so với trường hợp phạm tội không có tình tiết tăng nặng.

Để thuận lợi cho việc áp dụng pháp luật vào thực tiễn và hoàn thiện quy định về tội hiếp dâm trẻ em trong pháp luật hình sự, theo chúng tôi Khoản 4 Điều 112 BLHS nên tách thành hai đoạn: đoạn một quy định khung hình phạt để áp dụng trong trường hợp phạm tội đối với trẻ em từ đủ 6 tuổi nhưng chưa đủ 13 tuổi không có tình tiết tăng nặng; đoạn hai quy định khung hình để áp dụng khi có tình tiết tăng nặng hoặc phạm tội với trẻ em dưới 6 tuổi. Nội dung Khoản 4 Điều 112 BLHS năm 1999 nên sửa lại như sau:

“4. Mọi trường hợp giao cấu với trẻ em chưa đủ 13 tuổi là phạm tội hiếp dâm trẻ em. Người phạm tội với trẻ em từ đủ 6 tuổi đến chưa đủ 13 tuổi bị phạt tù từ mười hai năm đến hai mươi năm.

Phạm tội với trẻ em dưới 6 tuổi hoặc trẻ em từ đủ 6 tuổi đến chưa đủ 13 tuổi có tình tiết tăng nặng quy định tại khoản 2, 3 điều này bị phạt tù hai mươi năm, tù chung thân hoặc tử hình”.

Quy định như trên đã phân hóa rõ hơn tội phạm hiếp dâm trẻ em và khung hình phạt nghiêm khắc đối với trường hợp phạm tội với trẻ em dưới 6 tuổi hoặc phạm tội có tình tiết tăng nặng. Đồng thời cũng là chỉ dẫn cụ thể để áp dụng pháp luật được thuận lợi, tránh tùy tiện./.